

Ferenczy Károly (1862-1917)*Nyári est (Ozsonna), 1904*Olaj, vászon, 102,5x135,5 cm
Jelzés nélkül**Proveniencia:**

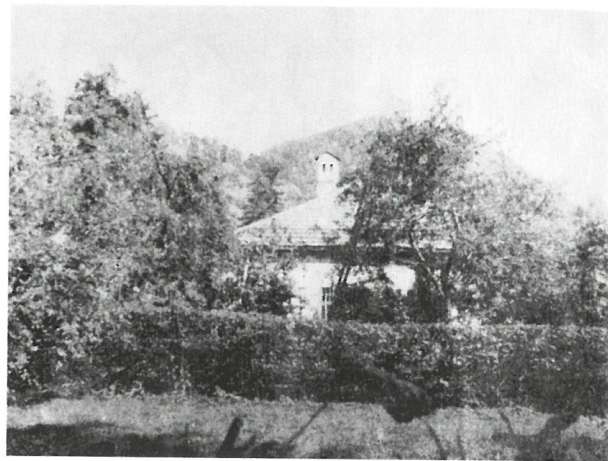
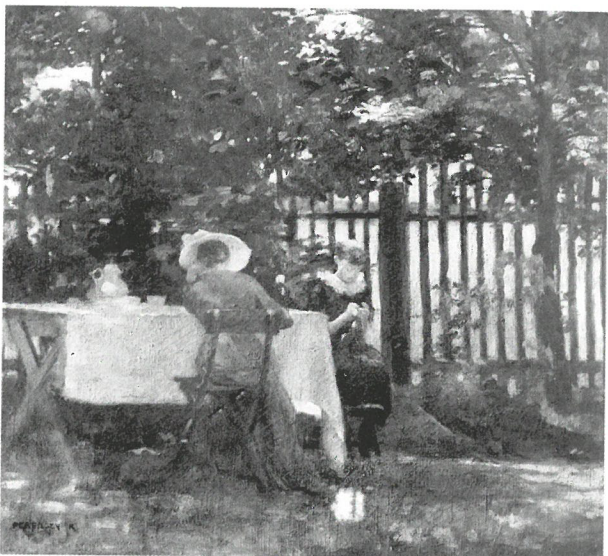
- egykor Engelmann Zsigmond, később özvegye tulajdonában (Újvidék)

Kiállítva:

- Ferenczy Károly emlékkiállítás. Ernst Múzeum, Budapest, 1922, katalógus: 50.
- A magyar festészet rejtőzködő csodái – Válogatás magyar magángyűjteményekből II., Mű-Terem Galéria, Budapest, 2005. szeptember 10. – október 9.

Reprodukálva:

- Malonyay Dezső: A fiatalok. Lampel L., Budapest, 1906, 63. oldal (*Ozsonna* címen)
- Petrovics Elek: Ferenczy. Athenaeum Kiadó, Budapest, 1943, 75. oldal
- Genthon István: Ferenczy Károly. Corvina Kiadó, Budapest, 1963¹. katalógus: 81.; 1979². katalógus: 82.

Kikiáltási ár: 16 000 000 Ft / 65 306 EUR*A Ferenczy család egykori nagybányai otthona**Ferenczy Károly: A Neuwittelsbach-i kert 1893, lappang**Ferenczy Károly: Nyári est (vázlat), 1904, Ferenczy Múzeum, Szentendre*

A *Nyári est* Ferenczy Károly második nagybányai korszakának utolsó előtti és talán legtermékenyebb évében készült.

A kép témájának helyet adó parkrészt minden bizonnyal a festő és családja által Nagybányán, 1896 és 1930 között bérelt ház hangulatos kertje. Ezt a tényt látszik alátámasztani a kalapos hölgyeknek helyet adó kerti bútor részlete is, hisz a karosszék motívuma ugyancsak feltűnik Ferenczy 1910-es *A Vörös fal* című alkotásán (Genthon, katalógus: 270.), *A tékozló fiú hazatérése*nek (Genthon, katalógus: 233.) egyik vázlatán, sőt árnyék-sziluettjével is találkozhatunk az 1905-ben készült *Napos délelőtt* (Genthon, katalógus: 191.) vibrálóan fehér abroszán.

A felsorolásból az olvasó már kitalálhatta, a nagybányai villa kertjében készült alkotások nem elszigetelt darabok Ferenczy kivételes, a magyar művészettörténetben szinte egyedülálló életművében. A festő majd minden évben elkészít néhányat ezekből a lugasszerűen ágaskodó, hús árnyat adó bokrok alatt játszó, rafinált színharmoniaiban meglevénedő életképekből. Végigtekintve a festő 1900 és 1910 között készült munkáin, szembevetve, hogy a téma folyamatosan foglalkoztatta Ferenczyt. Szinte programszerűen – de legalábbis szisztematikusan – tér vissza a témához a Nagybányán töltött nyarak során. Így jönnek létre életművének talán legismertebb képei, az 1903-ban készült *Október*, melyet a most bemutatott *Nyári est* és az 1905-ben készült *Napos délelőtt* követ, olyan nem kevésbé kivételes művek mellett, mint az 1908-ban festett *A tékozló fiú hazatérése*, valamint az 1909-ben készült *Vörös fal* különböző változatai. A felsorolás impozáns, mely önmagáért beszél. Olyan alkotások ezek, melyekről elfogultság nélkül kijelenthetők, a Ferenczy-oeuvre főművei.

A kert, mint téma a Ferenczy életműben

A kert témája mégsem tekinthető minden előzmény nélkülinek Ferenczy életművében. A festőt már második müncheni periódusában is foglalkoztatta a téma, de még inkább annak sajátos hangulata és atmoszférája.

Ferenczy 1893-ban – Neuwittelsbach-ban München nyaralórészében telepedett le családjával. Az itt készült *Neuwittelsbach-i kert* (1893) című alkotáson – miként a *Nyári est* is – a lombok között átszűrődő napfény az asztalra helyezett tálcat és abroszt világítja meg, ahol egy kalapos nő ül a reggelire terített asztalnál. Szemben vele egy kislány kötöget. Az alakok jelentőség nélküliek. Helyettük a kép főszereplője a nyári kora délelőtti hangulata, melyen a színek a Ferenczyre jellemző diszkrétességgel csendülnek meg.

A Münchenben készült kép nyugalmas hangulata köszön vissza a *Nyári est* is. A festmény két szereplője abszolút hangsúlytalan, jelenlétük sokkal inkább egy állapotot tükröz, semmint egy pár délutánját örökítené meg, amint épp uzsonnához készülődnek. Ferenczy témái – kivéve bibliai merítéseit – szinte sohasem elbeszélő jellegűek, mégis hangulatukkal magukban hordoznak valamiféle poétikus fennhangot. Mintha Ferenczy költeményeket fogalmazna meg fényáztatva alkotásaival, ahol – a rafinált beállításokon

Ferenczy Károly: *Október*, 1903, Magyar Nemzeti Galéria

Ferenczy Károly: *Napos délelőtt*, 1905, Magyar Nemzeti Galéria

és a virtuóz festésmódon túl – a témát talán épp modelljeinek látszólagos „céltalansága” emeli eszmei magasságba.

Ferenczy „impresszionizmusa”

1902-től Ferenczy nagybányai tájképei minőségükben kapnak új festői teljességet. Petrovics Elek szavaival élve „keményebb és ércesebb hang” csendül meg ekkor piktúrájában. Ideális terep számára a nagybányai táj, a sajátos mikroklíma, az ég nápolyihoz hasonlítható kéksége, és a nap izzó fényereje.

Festészetének kiteljesítésében ugyanakkor egy korabeli olvasmány is segítette Ferenczyt. Gustave Geoffroy francia művészeti író, Monet közeli barátjának *La vie artistique* (1892) című könyve sokban járult hozzá ahhoz a fordulathoz, melyre Réti István a művésztelep történetét feldolgozó munkájában a következőképpen emlékezett vissza – „*Ettől fogva mindinkább kizárólagos témája lesz a fehértüzi nyár, amikor a magasan álló nap nagy fényességében elalél a gondolat, nincs irodalmias asszociáció, csak lélegző, szinte eszméletlenül élet*”.

A fény jelensége azonban mégis másképp foglalkoztatta Ferenczyt, mint például Monet-t és az őt követő impresszionistákat. A formák feloldása, a mindent a látvány pillanatának alárendelő luminarizmus ugyanis végig idegen maradt számára. Látványfestészete nem ebben a kérdésben hoz új eredményeket. Stílusa a modernebb francia irányzatok, Pierre Bonnard, Edgar Denis, illetve a Auguste Renoir kései alkotásai által képviselt úgynevezett „szenuális modernizmus” hatásáról árulkodik. (1903-as művészetéről írott önvallomásában Ferenczy saját stílusát „kolorisztikus naturalizmus szintetikus alapon” kifejezéssel definiálta). A festőt sokkal inkább a napfény színeket felizzító ereje foglalkoztatta. Ekkor készült munkáinak felületeit izzó fényfoltok és élesen elváló árnyékok szabdalják – szinte kizárólagosan a szíkontrasztokra építi dekoratív folthatásokkal szerkesztett alkotásait.

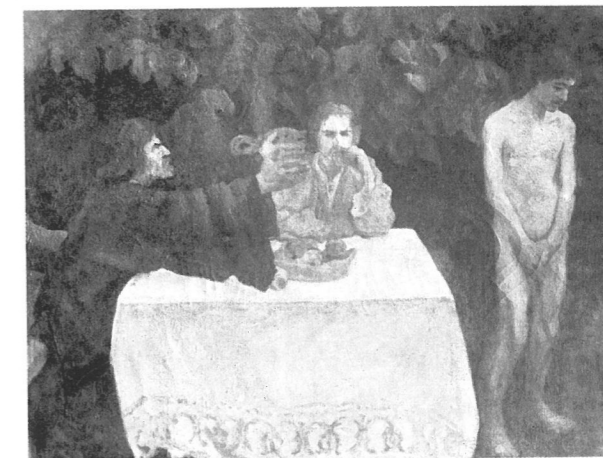
A kép korabeli fogadtatása

Már a korabeli kritika is felismerte Ferenczy művészetének sajátos, festői szintézisre törekvő erőit. „*A mi Ferenczynek határozottan színben érzi legintenzívebben a külvilágot, s minden egyéb néki csak ürügy a színprobléma megértéséhez és megértetéséhez. Alakjai nem azon a réven érdekesek, hogy egyénileg érznek és élnek, de inkább azért, mert általános típusokat ábrázolnak, s az életet általános értelemben állítják szemünk elé.*” – írja Malonyay Dezső *A fiatalok* című könyvében, majd tovább fűzve gondolatát a *Nyári est* (*Ozsonna*) kapcsán ekként világítja meg Ferenczy festészetének lényegét – *Az a modell, aki egy karosszékben ül, nem árul el se gondolatot, se vágyat, – ő a mezítelen női test, érdekes színű szövetek között. Ozsonna című képén, az alak nem eszik, nem is éhes, de az összhangban, amelyben nyugodt lelkiállapota van a meleg őszi reggelhez, oly mély a poézis, hogy igazán sajnálnók, ha az alakon valamely véges gondolat, vagy kívánság kifejezése lehúzna bennünket a kicsinyes élet unott levegőjébe.*”

Kaszás Gábor

Ferenczy Károly: *A Vörös fal*, 1910, lappang

Ferenczy Károly: *A tékozló fiú hazatérése (vázlat)*, 1908, magántulajdon

Pierre Bonnard: *Asztal a kertben*, 1905 körül